

Ärende: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentarer om målen och de föreslagna lösningarna i propositionen i allmänhet

Kommentarer om målen och de föreslagna lösningarna i propositionen

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (SAMS) tar i enlighet med förbundets uppdrag ställning till frågor som berör rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som har svenska som modersmål. Först och främst vill vi lyfta fram att de i utlåtandetjänsten tillagda bilagorna på svenska inte ger en helhetsbild av propositionen. Speciellt med tanke på den svåra terminologin är det utmanande att ta ställning till lagförslaget på svenska.

I stora drag är förslaget en bra utveckling. Vi vill i vårt utlåtande lyfta fram att personer med funktionsnedsättning och deras varierande behov inte i tillräcklig mån har beaktats i förslaget. Vi anser att skäliga anpassningar borde göras så att bestämmelserna skulle vara möjligast tillgängliga och jämlika för alla.

Kommentarer om en digital identitet

-

Kommentarer om ett digitalt ärendehanteringsverktyg för utlänningar

-

Kommentarer om ett identifieringsverktyg för fysiska personer

SAMS vill lyfta fram att personer med särskilda behov inte i tillräcklig mån har beaktats i förslaget och i de framlagda lösningarna. När man förnyar lagstiftning är det viktigt att man tar hänsyn till olika minoriteter och deras särskilda behov. Ett bra sätt att arbeta med särfrågor gällande funktionsnedsättning är att göra en tillräckligt omfattande konsekvensanalys på de konsekvenser som en ny lagstiftning har på personer med funktionsnedsättning. SAMS önskar att detta skulle bli ett normalt tillvägagångssätt när nya lagar stiftas eller lagar förnyas som kan ha en påverkan på

personer med funktionsnedsättning. Detta förslag skulle ha kunnat göras betydligt mer inkluderande och jämlikt om en sådan konsekvensanalys hade gjorts.

Personer med funktionsnedsättning är en grupp som regelbundet använder social- och hälsovårdstjänster och behöver därför komma åt tjänster som exempelvis Oma Kanta. I nuläget är det ändå i viss mån problematiskt och till och med omöjligt för en del. Det skulle vara viktigt att hitta lösningar och göra skäliga anpassningar som skulle främja den här gruppens möjligheter till en välfungerande digital identitet.

Kommentarer om den föreslagna verksamhetsmodellen och myndigheternas uppgifter som tjänsteproducenter

-

De förslag till bestämmelser som ingår i propositionsutkastet och motiveringar till förslagen

Kommentarer om utkastet till regeringsproposition och den föreslagna regleringen i allmänhet

-

Kommentarer om förslaget till en lag om tjänster för digital identitet som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

-

Kommentarer om förslaget till en lag om digitala identitetshandlingar

-

Kommentarer till annan lagstiftning som föreslås

-

Kommentarer om bestämmelserna om behandlingen av personuppgifter samt frågor som gäller dataskydd

-

Kommentarer om frågor som gäller grundlagen och lagstiftningsförfarandet

-

Kommentarer om den preliminära konkurrensrättsliga bedömning som presenteras i propositionen

-

Kommentarer om andra juridiska frågor som hänför sig till propositionen och beredningen av den

-

Konsekvensbedömning

Kommentarer om konsekvensbedömningen i allmänhet

SAMS framhåller att en omfattande konsekvensbedömning om konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning borde ha gjorts.

Kommentarer om de ekonomiska konsekvenserna

-

Kommentarer om konsekvenserna för myndigheternas verksamhet

-

Kommentarer om andra samhällliga konsekvenser och miljökonsekvenser

-

Vilka konsekvenser skulle den föreslagna regleringen ha för er organisation eller ert verksamhetsområde?

-

Riktade frågor för att precisera konsekvensbedömningen under den fortsatta beredningen (den som ger utlåtandet kan välja vilka teman som lämpar sig för honom eller henne)

Aktörer inom den offentliga förvaltningen ombeds bedöma vilka konsekvenser för anslagen (till exempel systemkostnader eller personalkostnader) den föreslagna lagstiftningen och lösningarna bedöms ha inom organisationen samt ta ställning till om ändringarna kan skötas inom ramen för de nuvarande anslagen eller om de kräver tilläggsanslag.

-

Frågor som gäller förbjudet statligt stöd och konkurrensneutralitet har behandlats under beredningen, men dessa frågor har inte kunnat bedömas på ett uttömmande sätt. Hur bedömer ni dessa frågor och till vilka delar bör bedömningen särskilt preciseras? Vilka konsekvenser bedömer ni att förslagen har för konkurrensen med tanke på både befintliga tjänster och tjänster som utvecklas i framtiden?

-

Motsvarar de planerade lösningarna behovet av ärendehanteringstjänster?

-

Hur bedömer ni att förslagen påverkar verksamheten för dem som utnyttjar autentisering, till exempel de som tillhandahåller ärendehanteringstjänster? Har förslaget konsekvenser till exempel för användningen av elektronisk identifiering, affärsverksamhetens lönsamhet eller behovet av investeringar?

-

Hurdana tekniska genomföranden eller anskaffningar skulle utnyttjandet av en digital identitetshandling och/eller digitala ärendehanteringsverktyg för utlänningar för er del eller inom ert verksamhetsområde förutsätta när ärenden uträttas elektroniskt eller genom besök? Hur är detta jämförbart med köp av identifieringstjänster av aktörer i förtroendenätet?

-

Vilka konsekvenser har det för den nuvarande anskaffningen av identifieringstjänster från förtroendenätets tjänsteleverantörer om man erbjuder privata sektorn en digital identitetshandling och/eller ett digitalt verktyg för ärendehantering för utlänningar?

-

Har propositionen konsekvenser för uppkomsten av nya identifieringsverktyg eller identifieringstjänster inom den privata sektorn i eller utanför förtroendenätet?

-

På vilket sätt bedömer ni att de föreslagna lösningarna påverkar affärsverksamheten hos de nuvarande tjänsteleverantörerna för stark autentisering? Har detta någon inverkan på i vilken utsträckning och hur länge tjänsteleverantörerna ska få betalt för identifiering till den offentliga sektorns tjänster eller på om digitala identitetshandlingar kan utnyttjas avgiftsfritt av aktörer i förtroendenätet?

-

På vilket sätt bedömer ni att förslagen påverkar utländska företag och ärendehanteringstjänster?

-

Hur motsvarar de föreslagna lösningarna och den föreslagna regleringen behoven hos grupper med särskilda behov i olika situationer där de utträttar ärenden? Har jämlikheten beaktats i tillräcklig utsträckning?

SAMS vill lyfta fram att de föreslagna lösningarna inte i tillräcklig mån beaktar behoven hos en del personer med funktionsnedsättning. Jämlikheten har inte beaktats på ett tillfredsställande sätt. Förslaget lämnar en stor del individer utanför på grund av att denna heterogena grupps olika behov inte har beaktats tillräckligt. SAMS vill uttrycka sin oro över detta. Det skulle vara ändamålsenligt att göra skäliga anpassningar så att även personer med funktionsnedsättning skulle få ta del av detta på ett möjligt jämlikt sätt.

Först och främst har inte de digitala lösningarnas tillgänglighet beaktats tillräckligt. De digitala lösningarna bör vara intuitiva, förståeliga och lätta att använda. Olika användare (och användare med olika kunskapsnivåer) bör kunna ta till sig och utnyttja det digitala verktyget. För att alla på ett jämlikt sätt ska kunna ta del av den digitala identiteten borde det redan i planeringsskedet ha beaktats att det finns olika behov av tillgängliga lösningar. Även informationen om verktyget och användningsmanualer bör vara skrivna på ett sätt och på olika språk som är tillgängligt och förståeligt för alla.

Behovet av att få hjälp med att använda sig av de digitala lösningarna och då särskilt hjälp med identifieringsverktyget, av en personlig assistent har inte överhuvudtaget beaktats i förslaget. För personer med funktionsnedsättning som har en personlig assistent för att klara av vardagen är det viktigt att det finns tillgängliga lösningar. Det framkommer exempelvis att man inte får överlämna identifikationsverktyget till någon annan. Vidare står det att man i dessa situationer kan hindra

användningen eller annullera användningen av verktyget. Det här skulle orsaka stora problem för personer som har utmaningar att själv, till exempel på grund av en fysisk funktionsnedsättning, kunna använda sig av identifikationsverktyget. Samma reglering om att man inte får sköta ärenden för någon annan innebär att en del personer med intellektuell funktionsnedsättning faller helt utanför tjänsten användarkrets. Man bör fästa uppmärksamhet vid detta i lagstiftningen så att det finns goda tillgängliga lösningar. Det kan göras genom att stadga om skäliga anpassningar för personer med funktionsnedsättning.

Gällande stark identifikation och bankkoder finns det stora utmaningar för en del personer med funktionsnedsättning. Exempelvis får inte personer med intellektuell funktionsnedsättning alltid bankkoder och personer med synnedsättning kan ha problem med tillgängligheten i den starka identifikationen. Personer som inte har möjlighet att använda sig av stark identifikation på grund av en funktionsnedsättning förblir i och med lagförslaget fortsättningsvis i en ofördelaktig ställning gällande den nya digitala identiteten. Dessutom gäller inte dessa nya regler privata sektorns tjänster som i kräver stark identifiering som till exempel banker erbjuder. Dessa synpunkter bör beaktas på ett jämlikt sätt i lagstiftningen.

Oklart blir också i vilken mån personer med intressebevakare kan ta del av den digitala identiteten. I förslaget står det att barn får en digital identitet medan personer med en intressebevakare inte kan få det. Tas den digitala identiteten sedan bort av barnet ifall denne som myndig har en intressebevakare? Detta rättsläge borde utredas och lösas på ett möjligast ändamålsenligt vis.

Avslutningsvis anser SAMS att en så stor och mångfaldig grupp som personer med funktionsnedsättning (enligt WHO har 15% av befolkningen en funktionsnedsättning) borde ha beaktats i detta arbete betydligt mycket mer. Det är ytterst problematiskt att det inte har gjorts och resultatet nu är att det föreslagna förnyelserna kans ses som diskriminerande för en del personer.

Bedömer ni att den lösning som presenteras i projektet förbättrar möjligheterna för personer under 15 år att uträtta ärenden elektroniskt? Kan lösningarna göra det möjligt för ärendehanteringstjänsterna att beakta en persons ålder i sin service om de så önskar? Har en eventuell utvidgning av minderårigas möjligheter att uträtta ärenden konsekvenser för produktionen av ärendehanteringstjänster?

-

På vilket sätt bedömer ni att propositionen inverkar på utländska personers möjligheter att använda e-tjänster i Finland eller före ankomsten till Finland? Vilka konsekvenser har propositionen för arbetstagarnas rörlighet?

-

Anser ni att frågorna om informationssäkerhet och dataskydd har beaktats i tillräcklig utsträckning i de föreslagna lösningarna och i de föreslagna bestämmelserna?

-

Övriga kommentarer

-

Nordman Marica
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf